

Леся Українка. Вистава «Твій Хтось»: у саме серце – потаємне влучення

Olga Golynska

4 Липня 2022

Від червня, у контексті сумнозвісних подій 2022 року, Київський академічний театр на Печерську знову мовить про життя. Війна спричинила ізоляцію від нормального ритму життя, зокрема від життя культурного

Театральне мистецтво як фактор національного спротиву

«Нам було важливо створити простір для здійснення природної потреби, яка є в акторів, – грати в театрі. Тож їх повернення на сцену важливе не тільки для культурно-мистецького процесу, а й для людей, – розповідає директор-художній керівник театру, режисер, заслужений артист України Олександр Крижанівський. – Наразі ми почали грати нетривалі за часом вистави, адже треба пристосовуватися до нових умов. Війна суттєво вплинула на наші плани, але в усьому є також і зворотний бік: виникли можливості для молодих акторів, які створили нові акторські ансамблі.

Нові часи потребують нових п'єс, і тому нині праця в нашому театрі йде в різних напрямках: триває робота над сценічним втіленням п'єси Ніни Захоженко “Я, війна і пластикова граната”, продовжуються покази нової музично-поетичної програми “Старовинний козацький блюз”, просвітницької серії зустрічей із дослідниками історичних музичних інструментів “Майстерня етнічного звуку”, готується вистава “Птах” за Григорієм Сковородою та оновлюються репертуарні вистави.

Після читки п'єси Ніни Захоженко ми мали тепле відлуння, добре відчуття глядацького залу. Це підтверджує те, що в теперішні дні театр вкрай потрібен, – однак саме той, що відчуває час.

Під час війни деякі акторки нашого театру, які вимушені були тимчасово залишити Україну, проявили себе на сценах театрів Європи – таким чином, наш голос був почутим у світі.

Війна посприяла нашій згуртованості, ми змогли не тільки зрозуміти, а й відчути справжні цінності. Тож наш репертуар поступово буде змінюватися, адже нині внутрішній акцент акторів інший».

Голоси кохання на Печерську

Одним із примітних показів оновленого репертуару стала вистава «Твій Хтось» за листами, щоденниками й творами Лесі Українки, що мала можливість відбутися у перший вікенд 20-х чисел лютого... У певній мірі саме тому в сюжеті, постановці, рішеннях, драматичних зав'язках і кульмінаціях присутнє природне джерело

вітальності нації в агрегатному стані корисних копалин. Через біографію Лесі Українки ми можемо відчути живе дихання нашого буття, попри всі складнощі сьогодення, адже вона промовляє про основу нашої сили – кохання.

Тоді життя ще не намагались у нас забрати, а тому це прекрасне почуття залишилося з нами назавжди, навечно, на ту ж саму вічність, як і творчість кожного українця, творчість усіх видатних митців, – таких як Леся Українка.

Тематика любові, як романтичного почуття й уміння кохати буття одночасно, в творчості Лесі Українки була реалістично поєднана з мистецьким відображенням болю від контакту з реальністю.

Дослідження природи почуттів

Режисерка Олена Лазовіч та акторський ансамбль театру у складі Аліки Бурим, Григорія Бакланова та Олександра Бондаря пропонують глядачу хроніку кохань видатної поетеси, де фокус уваги зосереджений на її стосунках з Климентом Квіткою та Сергієм Мержинським.

У акторки Аліки Бурим втілюється «антихрестоматійна» Леся Українка – з поглядом передусім на почуття як основний сенс життя. Тому поетеса тут наближена до людського й відсторонена від «іконостасу», на який її поставили мистецтвознавці.

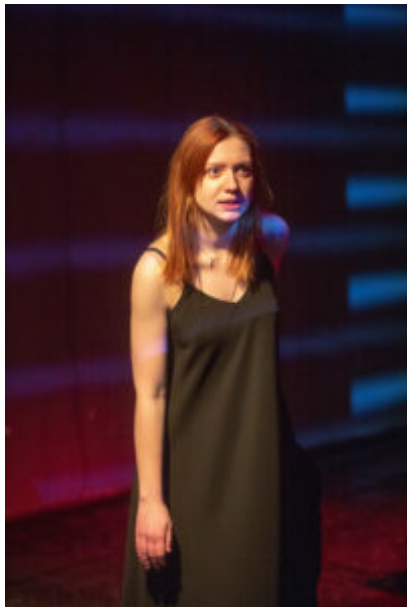
Життєвий досвід поетеси в театральному тлумаченні максимально близький кожному українцю: життя на емоційних максимумах, у пеклі й на небесах одночасно, з надією і вірою в краще крізь призму нескінченного стресу абсурдної і страшної буденності...

Проходячи випробування хворобою, від'їздом, втратою близьких, крізь призму власної депресії, Леся зберігала здатність до широкого діапазону людських емоцій, іноді долаючи сум через його протилежність, вдаючись до граничних станів емоційності: «...щоб не плакати..., я сміялась».

Парадоксальність і багатовимірність психологічних станів жодна галузь мистецтва не спроможна відобразити так виразно й максимально близько до глядача, як, звісно, театр. Леся у виставі постає як жива людина в усій багатогранності, яка проживає широкий спектр емоцій, викликаючи спів-чуття та спів-переживання у присутніх.

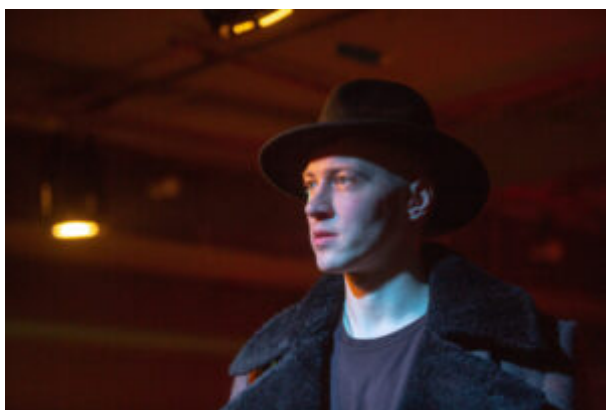
Поетеса не жила в часи епідемії COVID і російського воєнного вторгнення в Україну 2022 року, але її життєвий досвід (у театральному тлумаченні) максимально близький кожному українцю. Адже це життя на емоційних максимумах: у пеклі й на небесах, із надією і вірою в краще крізь призму нескінченного стресу абсурдної та страшної буденності...

Й вистава «Твій Хтось» від Театру на Печерську тим самим, наче сама ненька-Україна, тримає психологічну оборону в умовах сучасних медіа- і воєнних конфліктів.

В адаптації режисерки Олени Лазовіч та акторки Аліки Бурим божевільно-реалістична життєва доля Лесі Українки дозволяє відвідувачу театру зазирнути вглиб біографії поетеси. Саме її романтичні відносини з революціонером-марксистом білоруського походження Сергієм Мержинським тут накладаються на шлюб письменниці з «батьком» українського музикознавства Климентом Квіткою та хворобу. Глядачеві випадає нагода побачити, послухати – навіть пройти! – ті самі потаємні життєві стежки, які становлять

невимовну складність і заплутаність життєвого фатуму, прочитати й відчувти Лесю Українку не як плаского персонажа шкільної літературної програми, а живого, вічно існуючого співбесідника.

Ефект максимального наближення поетеси до сучасного глядача у виставі створений шляхом розширення сценічного простору і дії, що відбувається на сцені. Так, глядачі разом із Лесею залучаються до традиційної для її родини гри, експромтом знаходячи відповіді на досить філософські небуденні запитання – про музику, про сенс життя... І у спонтанних відповідях на них можна відчувати відлуння тих сенсів, які були дуже важливими для Лесі

та її оточення – під звуки творів українських композиторів різних епох.

Постскрипtum для (пост)театру

Древні греки вірили в безсмертя для кожної людини, яка лишила по собі хоча б невелику, але згадку. Селянин, що обробляє поле, воїн, ремісник чи будівельник, – їхня праця, будучи необхідною для виживання наступних поколінь, за тогочасною філософією вже вписувала їх до вічності.

Видатні українські поетеси та поети – і на це є чимало причин – з одного боку, очевидно, «вписані» як безсмертні «творці нації», з іншого... З іншої сторони, багатьом відомим особистостям в Україні бракує «низової», простої, звичної реляції зі своїми шанувальниками.

Саме тому подібні втілення дуже потрібні й актуальні для сьогодення. Світ змінюється, ламається і розвалюється на очах, лишаяючи незмінним лише ту саму вічність, сповнену любові, творчості й простого щирого спілкування.

Іван МАТЛАЄВ, Тетяна ТУЧИНСЬКА

Фото Олександра ЗУБКА